

MAGGIE RAINEY-SMITH

**ΟΙ ΚΟΡΕΣ
ΤΗΣ ΜΕΣΣΗΝΗΣ**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΜΑΡΙΑ ΚΑΛΛΙΘΡΑΚΑ-ΜΟΣΧΟΧΩΡΙΤΟΥ

Κ Ε Δ Ρ Ο Σ

Maggie Rainey-Smith: *Οι κόρες της Μεσσήνης*

Τίτλος πρωτοτύπου:

Maggie Rainey-Smith: *Daughters of Messene*

ISBN 978-960-04-4931-0

Μετάφραση από τα αγγλικά: Μαρία Καλλίθρακα-Μοσχοχωρίτου

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διόρθωσης: Μαρία Σπανάκη

Επιμέλεια-Διόρθωση: Αλέκα Πλακονούρη

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Maggie Rainey-Smith, 2015*

First published in 2015 by Mākarō Press, Wellington, New Zealand,

All rights reserved. www.makaropress.com

© *Για την έκδοση στα ελληνικά, Εκδόσεις Κέδρος Α.Ε., 2019*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

*Αφιερωμένο στον μπαμπά μου, στους γιους μου
και στη φίλη μου τη Μαρία.*

Δώρο ασημένιο ποίημα

Ο τελωνειακός υπάλληλος που πήρε το διαβατήριό της την κοίταξε πάνω απ' τα γυαλιά του. Παρατήρησε το σώμα της όπως έχει τη δυνατότητα να κάνει κάποιος που φοράει στολή, κοροϊδεύοντας μόνο τον εαυτό του πως η ανάλυση του προφίλ των επιβατών είναι ένα θεμιτό είδος λαγνείας. Η Άρτεμη ίσιωσε μπροστά την μπλούζα της. Το σακίδιό της ήταν ο λόγος που είχε στραβώσει. Ήταν φορτωμένο με βιβλία που δεν εμπιστευόταν στους μεταφορείς αποσκευών. Χαμογέλασε όσο πιο ουδέτερα μπορούσε. Μια έκφραση που μπορούσε να μεταφραστεί ως *Ω, κοιλάκεύομαι που κοιτάς* ή αν ήσουν παρατηρητικός, και ήταν βέβαιη πως εκείνος δεν ήταν, *Το έχεις παρακάνει*.

«Υπάρχει κάτι που ξεχάσατε να δηλώσετε;»

«Τίποτα», είπε εκνευρισμένη πια.

Αυτός ίσως νόμιζε ότι είχε κρύψει ναρκωτικά στη ράχη κάποιου βιβλίου ή ότι τα πολλά στίλο στην τσάντα της ήταν έξυπνα μεταμφιεσμένες υποδόριες βελόνες.

«Ελάτε εδώ σας παρακαλώ».

«Τι;»

«Υπογράψατε αυτό το έντυπο δηλώνοντας ότι δεν έχετε τρόφιμα. Πρέπει να ψάξω την τσάντα σας».

Μέσα στο σημειωματάριό της θα έβρισκε προσχέδια ενός γράμματος στον Ντέκλαν, σπουδαία ανακάλυψη...

Όμως ο υπάλληλος ήξερε ήδη τι ψάχνει.

«Ένα ροδάκινο! Έχετε παράνομα στην κατοχή σας ένα ροδάκινο».

Της το είχε δώσει ο Ντέκλαν, ήταν το αποχαιρετιστήριο δώρο του στο αεροδρόμιο. Τον καταράστηκε χαμηλόφωνα.

«Το ξέχασα τελείως. Δεν ήθελα να το κρύψω. Ο αδελφός μου έχει περιβόλι. Γνωρίζω απ' αυτά τα πράγματα. Απλώς ξέχασα να το φάω στο αεροπλάνο».

«Κυρία μου, το πρόστιμο είναι διακόσια δολάρια. Λυπάμαι, αλλά πρέπει να προστατεύουμε τα σύνορά μας».

Και μετά, εντελώς αναίτια, συμπλήρωσε:

«Απαγορεύεται να φάτε αυτό το ροδάκινο», λες και ήταν κανένα παιδάκι που χρειαζόταν να του το υπενθυμίσει, και σήκωσε ψηλά το φρούτο με τα αποστειρωμένα γάντια του.

«Τολμώ να...» είπε, αλλά σταμάτησε.*

Θα ταίριαζε απολύτως να παραθέσει στίχους από το αγαπημένο ποίημα του Ντέκλαν την ώρα που ο τελωνειακός κρατούσε στα χέρια του το παράνομο ροδάκινο. Από την έκφραση του προσώπου του όμως κατάλαβε πως η ποίηση ήταν το τελευταίο πράγμα που ενδιέφερε αυτό τον άνθρωπο. Διακόσια δολάρια. Που να σε πάρει, Ντέκλαν.

Το ροδάκινο έμοιαζε ρομαντικό, και τώρα... Όμως όχι, ένα ροδάκινο ήταν το τέλειο δώρο.

Εκείνη έφταιγε. Έπρεπε να το είχε φάει.

Πήρε πίσω την τοάντα της μουρμουρίζοντας θυμωμένη με τον Ντέκλαν, γιατί τελευταία ήταν πιο εύκολο να μεταθέτει σ' εκείνον το πρόβλημα. Και μετά προετοίμασε το πρόσωπό της...

* Αναφέρεται στον στίχο *Τολμώ να φάω ένα ροδάκινο*; από το ποίημα «Το Ερωτικό Τραγούδι του Τζ. Άλφρεντ Προύφροκ» του Τόμας Στερνς Έλιοτ. (Σ.τ.Μ.)

...να συναντήσει τα πρόσωπα...*

...βασικά θα χρειαζόταν ένα ταξί.

Έξω φυσούσε ένα δροσερό ανοιξιάτικο αεράκι και το μπουφάν της βρισκόταν στη βαλίτσα της. Αναρίγησε και έτριψε τα γυμνά της μπράτσα με τα χέρια της. Έκανε όμως τόσο κρύο; Πάντα δεν την έπιαναν ρίγη όταν ερχόταν στο σπίτι; Καμιά φορά η Άρτεμη δεν μπορούσε να καταλάβει τη διαφορά ανάμεσα στον ενθουσιασμό και σε όλα εκείνα τα συναισθήματα που ένιωθε όταν σκεφτόταν το σπίτι και τη μαμά της.

Ένας ταξιτζής σταμάτησε και άνοιξε το πορτμπαγκάζ. Εκείνη γλίστρησε στο πίσω κάθισμα, τον ευχαρίστησε για την ευγένειά του να τοποθετήσει τις βαλίτσες της και πήρε στα γρήγορα το μυθιστόρημα από το σακίδιό της για να διαβάξει στον δρόμο. Δεν της άρεσε να πιάνει κουβέντα σε ταξί.

Η κάρτα του οδηγού έλεγε ότι το όνομά του ήταν Ακύλας. Στον εσωτερικό καθρέφτη υπήρχε στερεωμένη η φωτογραφία ενός μικρού κοριτσιού. Στην Άρτεμη έκαναν καλή εντύπωση οι ταξιτζήδες που είχαν φωτογραφίες των παιδιών τους. Ήλπιζε πως αυτό σήμαινε ότι υπολόγιζαν τη ζωή τους, και κατ' επέκταση και τη δική της. Εκείνος είχε έναν μακρύ, χαριτωμένο λαιμό, οι αποχρώσεις του δέρματός του κυμαίνονταν από το μαύρο ως το σχεδόν μαύρο και αντιστρόφως, κάθε τόνος διαχεόταν μέσα στον άλλο. Ως ιστορικός που ήταν της άρεσε να προσπαθεί να αναγνωρίσει τους ανθρώπους, την κληρονομιά και την ιστορία τους διαβάζοντας το δέρμα τους. Δεν ήθελε να γίνει αδιάκριτη.

Ο οδηγός ήταν πολύ ήσυχος και μάλλον καταλάβαινε ότι τον παρατηρούσε. Τα βλέμματά τους συναντήθηκαν για μια στιγμή καθώς εκείνος κοιτούσε τον εσωτερικό καθρέφτη για να ρυθμίσει

* Πρόκειται για παραλλαγή ενός στίχου του προαναφερθέντος ποιήματος. (Σ.τ.Μ.)

την πορεία του. Ή μήπως την κοιτούσε εξ αρχής; Τις σκέψεις της διέκοψε ένα γραπτό μήνυμα. Ο οδηγός μουρμούρισε κάτι ακατανόητο και επιτάχυνε. Η Άρτεμη βρήκε το τηλέφωνό της και το άνοιξε: *Μου λείπεις ήδη.*

Συγκράτησε την παρόρμηση να απαντήσει στον Ντέκλαν και να του πει για το ροδάκινο, θα ακουγόταν πολύ αχάριστη. Εκείνος είχε φύγει με την *Κ* για λίγο, αλλά θα προσπαθούσε να έρθει σε επαφή μαζί της όποτε μπορούσε. Ποτέ δεν έλεγαν το όνομά της *Κ*, παρότι και οι τρεις εργάζονταν στο ίδιο πανεπιστήμιο. Με αυτό τον τρόπο η Άρτεμη κρατούσε την *Κ* σε απόσταση. Όμως στον δρόμο για το αεροδρόμιο ο Ντέκλαν είπε το όνομα της συζύγου του αρκετές φορές. Είχε ενθουσιαστεί με το συνέδριο που θα πήγαιναν και υπερηφανευόταν για τη συμμετοχή της *Κ* και τις επιτυχίες της.

Τι είχε στον νου του όταν της έδωσε το ροδάκινο; Ήταν ένα δώρο αποχωρισμού ή κάτι για να ξεγελάσει την πείνα της; Πάντως τώρα ένα χαζό, παράνομο ροδάκινο της είχε κοστίσει διακόσια δολάρια. Χρειάζοταν ένα τσιγάρο, αλλά το πακέτο ήταν στο πορτμπαγκάζ, μαζί με τα άλλα είδη που είχε αγοράσει από τα αφορολόγητα.

«Το φέρι μποτ», είπε ο ταξιτζής δείχνοντας το πλοίο που κατευθυνόταν προς τα νότια, λες και μιλούσε σε τουρίστρια.

«Ναι, το ξέρω, απ' το Ουέλινγκτον κατάγομαι. Το φέρι μποτ το βλέπουμε από το σπίτι μας κάθε μέρα».

Και όμως είπε *το σπίτι μας* σαν να ζούσε ακόμα με την οικογένειά της. Πόσο εύκολα πήγε πίσω σ' αυτό... αυτό... ποιο ήταν αυτό; Μόλις προσγειώθηκε στο Ουέλινγκτον, ένιωσε να ξαναγίνεται ο παλιός της εαυτός.

Το αυτοκίνητο ανέβαινε το φιδογυριστό, παράξενο δρομάκι τους, όπου φώλιαζε το σπίτι που είχε θέα στη θάλασσα (αν παρατηρού-

σες μέσα απ' τα κλαδιά των δέντρων) και πρόσβαση στην παραλία (αν έκοβες δρόμο ανάμεσα απ' τα σπίτια των γειτόνων). Είχε φτάσει σπίτι.

Ο Ακύλας άνοιξε την πόρτα του αυτοκινήτου. Της χαμογελούσε καθώς της έδινε τα αφορολόγητα τσιγάρα. Μια ανεπαίσθητη αλλαγή στο σχήμα των φρυδιών του· ή ήταν και ο ίδιος καπνιστής ή δεν το ενέκρινε. Στη συνέχεια τράβηξε ευγενικά το χερούλι της βαλίτσας της. Του χαμογέλασε κι εκείνη.

Ο οδηγός έφερε τα πόδια του το ένα δίπλα στο άλλο και μόλις που έσκυψε τη μέση του κάνοντας μια ψεύτικη υπόκλιση ή μια ιδιαίτερος ευγενική κίνηση αποχαιρετισμού. Οι ματιές τους συναντήθηκαν, εκείνος χαμήλωσε πρώτος τη δική του και μπήκε ξανά στο αυτοκίνητό του.

Η ψευδο-ελληνική αυλόπορτα της μητέρας της, που είχε προστεθεί σε έναν φράχτη σε στιλ ροκοκό, ήταν παράταιρη με το σπίτι που ήταν φτιαγμένο από ξύλινες σανίδες, αποτελούσε όμως αναπόσπαστο κομμάτι του. Και ο διακοσμημένος σύρτης ήταν ακόμα προβληματικός. Έπρεπε να τον σπρώξεις πλάγια και μετά προς τα πάνω. Περίεργο πώς κάτι τόσο ασήμαντο μπορούσε να φέρει ένα τέτοιο κύμα ευχαρίστησης. Τα κατάφερε! Η αυλόπορτα άνοιξε. Με τα παπούτσια στο χέρι η Άρτεμη περπάτησε ξυπόλητη μέχρι την μπροστινή πόρτα. Ένωσε τον νοτιά να αφήνει τα ίχνη του γύρω της. Τα πόδια της άγγιξαν το φθαρμένο μονοπάτι, που είχε πάνω του κοχύλια και ακανόνιστα, κυματιστά μοτίβα. Ο πατέρας της είχε υποσχεθεί στη μητέρα της ότι θα το έκανε λιθόστρωτο, αλλά ποτέ δεν βρήκε τον χρόνο.

Ένα ζευγάρι παπούτσια κήπου βρίσκονταν στην μπροστινή βεράντα, σαν να τα πέταξαν βιαστικά. Μια λεπτή στρώση χώματος ήταν ακόμα κολλημένη στη σόλα του ενός. Γάντια κηπουρικής εγκαταλειμμένα, μισογυρισμένα. Είδε πως ο αντίχειρας στο ένα ήταν σκισμένος. Το κλειδί ήταν κρυμμένο μέσα στο παπούτσι που

δεν είχε αναποδογυρίσει, το παπούτσι του πατέρα της. Αυτό ήταν το πολύπλοκο σχέδιο της μητέρας της για να κοροϊδεύει τους ληστές. Η Άρτεμη το γνώριζε καλά· μόνο που τώρα που το παπούτσι είχε περιπέσει σε αχρηστία, είχε αποκτήσει δύναμη. Δεν περίμενε ότι θα πονούσε ακόμα τόσο.

Ψηλάφησε με τις άκρες των δαχτύλων της. Η πόρτα άνοιξε επιτέλους. Ο γάτος στεκόταν στην κορυφή της σκάλας, μέσα σε μια αμυδρή μυρωδιά υγραερίου, ασυγκίνητος από την επιστροφή της, λες και την περίμενε όλο αυτό τον καιρό.

Η Άρτεμη προχώρησε στην κουζίνα. Η ρίγανη της μητέρας της κόντευε να μαραθεί στο περβάζι του παραθύρου. Το πιατάκι του Ράμπο ήταν στο πάτωμα, πλάι στο ψυγείο, και μύριζε έντονα ψάρι. Η μυρωδιά του καφέ δεν είχε ξεθωριάσει ακόμα. Παραδόθηκε: Όλες οι οικογενειακές γεύσεις και μυρωδιές βρίσκονταν εκεί σαν εγκλωβισμένα συναισθήματα, κάθε μυρωδιά και μια καταγραμμένη μνήμη.

Πού ήταν η μαμά της; Ένα ραντεβού στο κομμωτήριο ήταν ο λόγος που δεν είχε έρθει στο αεροδρόμιο. Η Άρτεμη επέμενε ότι δεν έπρεπε να το αλλάξει, αλλά και πάλι έμοιαζε περίεργο να μην είναι η μητέρα της εδώ· ήταν σαν να είχε ήδη φύγει από τη χώρα. Σίγουρα θα επέστρεφε όπου να 'ναι;

Ήδη αισθανόταν τον χρόνο γύρω της να κυλάει πιο αργά, ακόμη και να πηγαίνει προς τα πίσω. Έσκυψε να χαϊδέψει τον γάτο, που είχε επιτέλους κατέβει. Γρύλισε. Ξαφνιασμένη πήγε να τον σηκώσει ψιθυρίζοντας:

«Χορς, Χορς, εγώ είμαι, η Άρτεμη».

Ο Γιώργος επέμενε πως ο γάτος ήταν πραγματικός Ράμπο και η μαμά της είχε ενδώσει, όπως έκανε πάντα όταν επρόκειτο για τον Γιώργο. Όμως τώρα δεν υπήρχε κανείς εδώ για να διαφωνήσει μαζί του.

«Χορς», ψιθύρισε χαϊδεύοντας τον γάτο, θέλοντας να τον ακού-

σει να γουργουρίζει, αλλά εκείνος πήδησε κάτω και μύρισε το πιάτο του.

Χορς ήταν το όνομα που του είχε δώσει εκείνη, σαν σιωπηλή διαμαρτυρία για το δικό της χαζό όνομα. Μια διαμαρτυρία χαμένη και με τον γάτο και με οτιδήποτε άλλο. Όπως έλεγε ο μπαμπάς της, όταν βαφτίστηκε η Άρτεμη, οι Κρητικοπούλες διαμαρτυρήθηκαν, ήθελαν ένα πιο ταιριαστό όνομα, όμως η Νύσα έμεινε απτόητη: «Τη στιγμή που γεννήθηκες, ήξερα πως ήσουν η Άρτεμή μου», είχε πει. Και επίσης ότι χρειαζόταν ένα δυνατό όνομα για την κόρη μας Κίουι.* Κι αυτό ήταν όλο.

* «Κίουι» (Kiwi): Το παρατσούκλι των κατοίκων της Νέας Ζηλανδίας· προέρχεται από το πουλί κίουι, το οποίο δεν μπορεί να πετάξει και το συναντά κανείς αποκλειστικά στη Νέα Ζηλανδία. (Σ.τ.Μ.)

Ζωή σ' εσάς

Τα νέα τής τα είπε η κυρία Κατάλντο. Της εξήγησε ότι πέρασε να δει τι κάνει η Νύσα και ότι τη βρήκε στο πάτωμα να αναπνέει με δυσκολία και κάλεσε το ασθενοφόρο. Δεν υπήρχε χρόνος να επικοινωνήσει με κανέναν, ήξερε πως η Άρτεμη θα πετούσε από τη Μελβούρνη εκείνη τη μέρα και τι να έκανε λοιπόν...

Αποφάσισε να περιμένει και δεν τηλεφώνησε στα αγόρια. Περίμενε να φτάσει η Άρτεμη και ύστερα όρμησε στην πόρτα με κομμένη την ανάσα φέρνοντας τα δυσάρεστα νέα.

«Λυπάμαι πολύ, Άρτεμη... Ήθελα να είμαι εδώ όταν θα εργόσουν...» και η κυρία Κατάλντο σταμάτησε σαν να στέρεψαν οι λέξεις. «Η μαμά σου, η μαμά σου, βλέπεις, έφτιαχνε τα πράγματά της και...»

Η κυρία Κατάλντο αγκάλιασε την Άρτεμη ζητώντας απεγνωσμένα να τη συγχωρήσει (λες και το είχε προκαλέσει εκείνη) και της εξήγησε πως η Νύσα πέθανε το πρωί στο νοσοκομείο και ότι περίμενε την Άρτεμη να έρθει να την πάρει. Έκλαψαν και η Άρτεμη αφέθηκε στη ζεστή αγκαλιά της γειτόνισσας της μητέρας της, που την κουνούσε μπρος πίσω, πέρα δώθε, πέρα δώθε. Η κυρία Κατάλντο τη χάιδεψε στην πλάτη, ή μάλλον τη χτύπησε εκεί, κι αυτό της άρεσε γιατί έμοιαζε αληθινό. Τα νέα αυτά απεναντίας...

«Μου κρατούσε το χέρι σ' όλο τον δρόμο για το νοσοκομείο, Άρτεμη. Δεν θα μ' άφηνε να σου τηλεφωνήσω. Είπε πως έπρεπε

να περιμένω μέχρι να φτάσεις. Ήθελε όμως να είσαι η πρώτη... πριν από τ' αδελφία σου. Νομίζω πως ήξερε ότι αυτό ήταν, πως είχε έρθει το τέλος και δεν ήθελε φασαρίες. Δεν ήθελε με τίποτα. Μου μίλησε για τη δουλειά της στο νοσοκομείο όταν πρωτοέφθασε στο Ουέλινγκτον. Γελάσαμε κιόλας, γελάσαμε με κάποιο γνωστό της που ήταν κουτσοδόντης και τον αποκαλούσαν Ομορφόπαιδο, αν κατάλαβα καλά. Αστείο όνομα το Ομορφόπαιδο, δεν νομίζεις;»

Η φλυαρία της κυρίας Κατάλντο ήταν μια ανακούφιση. Έδινε τη δυνατότητα στην Άρτεμη να μη σκέφτεται. Ήξερε πως η γειτόνισσα της μητέρας της προσπαθούσε να τραβήξει αλλού την προσοχή της, και η Άρτεμη με χαρά τής το επέτρεψε σε όλο τον δρόμο για το νοσοκομείο. Η κυρία Κατάλντο την είχε δει να φτάνει σπίτι με το ταξί και ζήτησε από τον οδηγό να περιμένει· κι έτσι τώρα βρίσκονταν στο ίδιο ταξί που πήρε η Άρτεμη από το αεροδρόμιο και η κυρία Κατάλντο μιλούσε στον οδηγό για την υπέροχη γειτόνισσά της, που έφτασε ως εδώ από την Καλαμάτα και μόλις είχε πεθάνει.

Ο οδηγός κοίταζε την Άρτεμη μέσα από τον εσωτερικό καθρέφτη και συνάντησε το βλέμμα της· διέκρινες συμπόνια στα μεγάλα μαύρα μάτια του κι εκείνη τη στιγμή υπήρχαν μόνο οι δυο τους. Ο απρόσμενος θάνατος είχε μειώσει τις άμυνές της και αισθανόταν κοντά μ' αυτό τον άνθρωπο.

Η κυρία Κατάλντο έδωσε κι άλλες πληροφορίες στον ταξιτζή για τη Νύσα. Κι όταν αυτός σταμάτησε, επειδή το φανάρι έγινε πορτοκαλί, εκείνη τον παρότρυνε να προχωρήσει εξηγώντας του πως η Νύσα περίμενε και έπρεπε να βιαστούν.

«Μη σταματάς, μη σταματάς, το προλαβαίνεις, μη σταματάς!» η κυρία Κατάλντο κουνούσε τα χέρια της κάνοντας νοήματα στον ταξιτζή να συνεχίσει. «Αχ, το έχασες, το έχασες... Την καημένη τη Νύσα που περιμένει την κόρη της».

Ακόμη και μέσα στο πένθος της η Άρτεμη μπορούσε να δει την κωμική πλευρά και πρόσεξε πως ο οδηγός χαμογελούσε επίσης. Και καθώς το κόκκινο στο φανάρι έγινε πράσινο, επιτάχυνε πειθήνια.

«Ήρθε από τη Μελβούρνη για να φροντίσει το σπίτι της μητέρας της», συνέχισε η κυρία Κατάλντο σκύβοντας προς το μέρος του οδηγού για να τον βάλει στη συζήτηση, ενώ την ίδια στιγμή χτυπούσε παρηγορητικά την Άρτεμη. «Είναι καθηγήτρια, ξέρεις, καθηγήτρια σε πανεπιστήμιο της Μελβούρνης, έτσι δεν είναι, Άρτεμη;»

Θα μπορούσε να διορθώσει την κυρία Κατάλντο, να εξηγήσει ότι δεν ήταν ακόμα καθηγήτρια, αλλά της φάνηκε ασήμαντο και ο οδηγός τώρα προσπαθούσε να βρει κάποια θέση να παρκάρει στο νοσοκομείο.

«Θα περιμένεις, έτσι; Περίμενε, σε παρακαλώ, περίμενε. Κάποιος θα χρειαστεί να μας γυρίσει, ε, Άρτεμη; Θα μας περιμένεις;»

Ο ταξιτζής υποσχέθηκε ότι θα περίμενε. Η Άρτεμη ακολούθησε την κυρία Κατάλντο μέσα στο νοσοκομείο. Η απόσταση ανάμεσα σ' αυτή και στην Ιταλίδα γειτόνισσα της μητέρας της μεγάλωσε, γιατί η κυρία Κατάλντο βιάστηκε να προχωρήσει, ενώ το βάρος όσων έμελλε να ακολουθήσουν έπεσε πάνω στην Άρτεμη, που επιβράδυνε το βήμα της.

Όμως όταν έφτασαν στο δωμάτιο όπου η κυρία Κατάλντο είχε αφήσει τη Νύσα, είδαν μόνο ένα άδειο, φρεσκοστρωμένο κρεβάτι. Ήταν σχεδόν ανακουφιστικό και η Άρτεμη διασκέδασε με τη σκέψη πως η κυρία Κατάλντο είχε κάνει λάθος και η μαμά της στην πραγματικότητα ήταν ακόμα ζωντανή, σε κάποιο άλλο δωμάτιο. Εμφανίστηκε μια νοσοκόμα και τους είπε πως η Νύσα είχε μεταφερθεί στο νεκροτομείο. Η κυρία Κατάλντο μάλωσε τη νοσοκόμα που δεν κράτησε τη Νύσα στο δωμάτιο να περιμένει την κόρη της, που έκανε τόσο δρόμο για να φτάσει απ' τη Μελβούρνη. Η

νοσοκόμα εξήγησε ότι είχαν πολύ κόσμο να βοηθήσουν και ότι χρειάζονταν το κρεβάτι για κάποιον άλλο. Έδωσε στην Άρτεμη την κάρτα ενός γραφείου τελετών εκεί κοντά στην περιοχή, το οποίο λειτουργούσε είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο και μετά χαράς θα μετέφερε το άψυχο σώμα της μητέρας της. Η Άρτεμη σκέφτηκε για μια στιγμή να χρησιμοποιήσει το ταξί που τις περίμενε, όμως ήξερε πως η Νύσα δεν θα ενέκρινε κάτι τέτοιο.

Όχι ταξί, Άρτεμη.

«Ασφαλώς μπορείτε να κατεβείτε στο νεκροτομείο», τους είπε η νοσοκόμα, «αν όμως δεν το επιθυμείτε, θα παραδώσουμε εμείς τη μητέρα σας στο γραφείο τελετών».

Το πρωί ένα λαθραίο ροδάκινο στο τελωνείο είχε μονοπωλήσει τη σκέψη της και λίγες ώρες μετά έπρεπε να αποφασίσει αν θα επισκεπτόταν τη μαμά της στο νεκροτομείο ή αν θα άφηνε τα πράγματα στην τύχη τους, δείχνοντας εμπιστοσύνη ότι το γραφείο τελετών θα κανόνιζε τα έγγραφα, θα έπαιρνε τη μητέρα της και όχι κάποιον άλλον... Φυσικά δεν είχε επιλογή.

Η κυρία Κατάλντο πήγε να κρατήσει συντροφιά στον ταξιτζή και η Άρτεμη ακολούθησε τη νοσοκόμα στο νεκροτομείο. Η μαμά της ήταν μέσα σε ένα σάβανο, άκαμπτη, με το κεφάλι γυρισμένο στο πλάι και το στόμα μισάνοιχτο, με φυσαλίδες ανάμεσα στα χείλη της. Το θέαμα ήταν τόσο φρικτό, που δεν μπορούσε ούτε να θρηνησει. Η νοσοκόμα είπε ότι θα τηλεφωνούσε στο γραφείο τελετών και έφυγε.

Οι σκέψεις της διαδέχονταν η μία την άλλη, σκέψεις εγωιστικές, όλα τα ερευνητικά της σχέδια θα έμεναν στον αέρα τώρα. Η αίσθηση της αδικίας την κατέκλυσε και ήταν σχεδόν έτοιμη να τα βάλει με τη μαμά της, που προκάλεσε τέτοια αναστάτωση αυτή τη στιγμή, που για μία ακόμη φορά περίμενε να έρθει η Άρτεμη, ενώ τα αγόρια την είχαν επισκεφθεί τον προηγούμενο μήνα. Και τι θα γινόταν άραγε με το ταξίδι της μαμάς της στην Ελλάδα;

Θα την περίμεναν. Τους άφησε όλους ξεκρέμαστους, πέθανε έτσι απλά, χωρίς προειδοποίηση, και η Άρτεμη πίεσε τον εαυτό της να θυμώσει, γιατί αν δεν θύμωνε, θα κατέρρεε, εδώ, σ' αυτό το κρύο δωμάτιο. Και μετά την άγγιξε.

Η Νύσα δεν ήταν παγωμένη, όχι όπως ήταν ο πατέρας της όταν βρισκόταν ξαπλωμένος στο φέρετρο, εντελώς άκαμπτος, σαν από πέτρα. Η Νύσα δεν ήταν ζεστή, αλλά δεν ήταν και κρύα. Ήταν σαν να ζούσε ακόμα και η Άρτεμη ακούμπησε με τα χείλη το δροσερό μάγουλό της, χαϊδεύοντας μία από τις γκριζες μπουκλες της, βάζοντάς τη πίσω απ' το αυτί, στη θέση της, χαρτογραφώντας τον λαιμό της μητέρας της.

«Μαμά, δεν έπρεπε να γίνει έτσι· εσύ τώρα θα πήγαινες σπίτι».

Ένας άντρας με κοστούμι, που στεκόταν ευλαβικά τρίβοντας νευρικά τα χέρια του, ακούμπησε τον αγκώνα της και χαμηλώνοντας τον τόνο της φωνής του, έτσι ώστε να αρμόζει στην περίσταση, συστήθηκε ως Χάρβεϊ από το γραφείο τελετών. Αν ήταν εδώ ο Ντέκλαν, θα σατίριζε τον πόνο στη φωνή του και την προσποιητή συμπόνια του. Όμως ο Ντέκλαν δεν ήταν μαζί της, κι αυτό που συνέβαινε δεν ήταν αστείο. Κοιτούσε καθώς έβαζαν τη μητέρα της σε έναν σάκο που έκλεινε με φερμουάρ.

Ο ταξιτζής, που τον έλεγαν Ακύλα και ήταν από την Καζαμπλάνκα, τις γύρισε σπίτι. Αυτός και η κυρία Κατάλντο αποκαλούσαν ο ένας τον άλλο με το μικρό του όνομα, και η κυρία Κατάλντο του διηγιόταν με κάθε λεπτομέρεια τη ζωή της Νύσας και της οικογένειάς της. Η Άρτεμη σκέφτηκε ότι ακόμη και με τον θάνατό της η μητέρα της επιψύχωνε την παρέα, ήταν το κέντρο της προσοχής και ένωνε ξένους ανθρώπους. Ενώ μιλούσαν, η Άρτεμη τηλεφώνησε διακριτικά στους αδελφούς της, κλείνοντας με το χέρι το άλλο της αυτί για να εμποδίσει τον θόρυβο. Έστειλε μήνυμα στον Ντέκλαν αντί να του τηλεφωνήσει. Δεν χρειαζόταν να ξέρει η κυρία Κατάλντο.